

Natura 2000 Fenntartási Terv

*HUON20012 Kemenessömjéni cserjés legelő
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület*

Óriszentpéter, 2014.01.31.

”Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

Órségi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Ökoforestino Kft.
Kerekerdő Alapítvány

Felelős tervező

Dr. Szentirmai István

Vezető szakértők

Dr. Szentirmai István (biológus)
Kovács-Mesterházy Zoltán (agrármérnök)

Közreműködő szakértők

Gruber Ágnes (zoológus)
Szépligeti Mátyás (botanikus)
Tóth Ádám (zoológus, térinformatikus)
Zalai Béla (zoológus)
Havas Márta (erdőmérnök)
Prof. Dr. Bartha Dénes (erdőmérnök, intézetigazgató, egyetemi tanár)
Schmidt Dávid (agrármérnök)
Korda Márton (természetvédelmi mérnök)
Dr. Mesterházy Attila (vadgazda mérnök)
Gyöngyössy Péter (erdőmérnök)

TARTALOMJEGYZÉK

I. A NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV	4
1. A TERÜLET AZONOSÍTÓ ADATAI	5
1.1. NÉV	5
1.2. AZONOSÍTÓ KÓD	5
1.3. KITERJEDÉS	5
1.4. A KIJELÖLÉS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ FAJOK ÉS/VAGY ÉLŐHELYEK	5
1.4.1. A terület jelölő élőhelyei	5
1.4.2. A terület jelölő fajai	5
1.5. ÉRINTETT TELEPÜLÉSEK	5
1.6. EGYÉB VÉDETTSÉGI KATEGÓRIÁK	6
1.7. TERVEZÉSI ÉS EGYÉB ELŐÍRÁSOK	6
2. VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK	7
3. KEZELÉSI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA	9
3.1. TERMÉSZETVÉDELMI CÉLKITŰZÉS, A TERÜLET RENDELTETÉSE.....	9
3.2. KEZELÉSI JAVASLATOK	9
3.2.1. Élőhelyek kezelése	9
3.2.1.1. Mezőgazdálkodás	11
3.2.1.2. Erdőgazdálkodás.....	14
3.2.1.3. Vadgazdálkodás:	17
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	17
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	19
3.2.4. Kutatás, monitorozás	19
3.2.5. Mellékletek: a tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések, valamint a művelési ág lehetséges megváltoztatásának összegzése (térkép és táblázat)	20
3.2.6. A tervezési terület földrészeit érintő kezelési egységek	21
3.2.7. A tervezési terület erdőrészeit érintő kezelési egységek	24
3.3. A KEZELÉSI JAVASLATOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK LEHETSÉGES ESZKÖZEI A JOGSZABÁLYOK ÉS A TULAJDONVISZONYOK FÜGGVÉNYÉBEN.....	26
3.3.1. Agrártámogatások	26
3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer.....	26
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer.....	27
3.3.2. Pályázati források	28
3.3.3. Egyéb	28
3.4. A TERV EGYEZTETÉSI FOLYAMATÁNAK DOKUMENTÁCIÓJA	28
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	32
3.4.2. A kommunikáció c ímzettei	32
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	33

”Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

I. A Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Kemenessömjéni cserjés legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUON20012
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	618 ha
--------------------------------	--------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. A terület jelölő élőhelyei

- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek
- 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik

1.4.2. A terület jelölő fajai

- szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Vas megye:

- Csöngye
- Kemenessömjén

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A terület nem tartozik sem országos, sem helyi jelentőségű védett természeti területhez és nem képezi részét nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó területnek sem. A Kemenessömjéni cserjés legelő teljes egészében (618 ha) részét képezi az Országos Ökológiai Hálózat magterület övezetének.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

Településrendezési eszközök

A terület Csönge és Kemenessömjén külterületéhez tartozik. Egyik településnek sincs településrendezési terve.

Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Kemenesi Cser Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve - ügy száma: 7209/2011. Érvényesség: 2013. január. 1. - 2022. december 31.

Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- Kemenesaljai Nimród VT. vadgazdálkodási üzemterve – jóváhagyta: Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Vadgazdálkodási és Halászati Osztály (27.4/11-4/2007.) Érvényes 2016-ig.

Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

- A Víz Keretirányelv Hazai Megvalósítása, Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, 1-3 Rába, közreadja: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Nyugat-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2010. április.

2. Veszélyeztető tényezők

1. táblázat: a tervezési területen ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett összes terület nagysága (%)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	H	54	54	A legeltetés elmaradása a 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik élőhely állományának beszűküléséhez, illetve eltűnéséhez vezet.
A04.02.01	alullegetetés szarvasmarhával	H	54	54	Az alullegetetés a 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik élőhely állományának beszűküléséhez, illetve eltűnéséhez vezet.
A10.01	sövény, bozót, cserje eltávolítása	H	35	35	A cserjék kivágása a sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catabx</i>) lárvális tápnövényeinek eltűnését okozza.
B01.02	fásítás idegenhonos fajokkal	M	10,4	20	A területen jelentős kiterjedésben fordulnak elő akácok (erdősávok és állományok egyaránt), melyek a 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik élőhelyet veszélyeztetik. Veszélyforrásként elsősorban az akácokkal határos élőhelyeken spontán megjelenő akácegyedek egyedek, illetve a hatásukra meginduló gyomosodás említhető.
				0,8	A területen jelentős kiterjedésben fordulnak elő akácok (erdősávok és állományok egyaránt), melyek a 91M0 Pannon cseres-tölgyes élőhelyet veszélyeztetik. Veszélyforrásként elsősorban az akácokkal határos élőhelyeken spontán megjelenő akácegyedek egyedek, illetve a hatásukra meginduló gyomosodás említhető.
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	M	7,2	20	Az üzemtervezett erdők jelentős része akác, illetve erdeifenyő ültetvény, mely a területen őshonos fajok lehetséges termőhelyét foglalja el. További probléma az akácokból kiinduló növényi invázió, mely a 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik élőhelyet degradációval, gyomosodással veszélyeztet.
				0,8	Az üzemtervezett erdők jelentős része akác, illetve erdeifenyő ültetvény, mely a területen őshonos fajok lehetséges termőhelyét foglalja el. További probléma az akácokból kiinduló növényi invázió, mely a 91M0 Pannon cseres-tölgyes élőhelyet degradációval, gyomosodással veszélyeztet.
				0,8	Az idegenhonos fajokkal való felújítás csökkenti a szarvasbogár és a nagy hősincér élőhelyeit.

B02.04	lábön álló vagy fekvő holtfa eltávolítása	M	10	10	Az erdőgazdálkodás során a holtfa, illetve az odvasodó fák eltávolítása megszünteti a szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) és a nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) élőhelyét.
B07	egyéb erdészeti tevékenység	H	0,8	0,8	A vágásos gazdálkodás miatt, és a fafajcserés felújítás miatt a 91M0 Pannon cseres-tölgyes kiterjedése jelentősen lecsökkent, a maradék állomány végveszélyben van.
				0,8	Az erdőgazdálkodás során alkalmazott véghasználatok megszüntetik a legtöbb erdei faj élőhelyét, így a szarvasbogárét és a nagy hőscincérét.
I01	idegenhonos, inváziós fajok jelenléte	H	10,4	20	A telepített akácok és akác fasorok inváziós góccokként vannak jelen a területen, melyek a 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik élőhelyet veszélyeztetik.
				0,8	A telepített akácok és akác fasorok inváziós góccokként vannak jelen a területen, melyek a 91M0 Pannon cseres-tölgyes élőhelyet veszélyeztetik.
K02.01	fajösszetétel változása, szukcesszió	M	54	54	Az alullegetetés hatására a legelőként hasznosított gyepek és 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik erősen cserjésednek, melynek eredményeként az élőhely visszaszorul, illetve a cserjés záródásával meg is semmisül.
K04.05	növényevők általi károkozás	M	19,6	54	A jelentős vadlétszám hatása a 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik élőhelyet degradációval, gyomosodással veszélyezteteti.
				0,8	A jelentős vadlétszám hatása a 91M0 Pannon cseres-tölgyes élőhelyet veszélyezteteti a felújulás nehezzé válásával nehézségei, illetve a gypszint látványos degradációjával.
				0,8	A túltartott vadállomány hátráltatja a cseres-tölgyesek természetes felújulását, így csökkenti a szarvasbogár és a nagy hőscincér élőhelyét.

2. táblázat: a tervezési területen kívülről érkező veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett összes terület nagysága (%)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.01	gazdálkodás intenzívebbé válása	L	3	3	A Natura 2000 területen kívüli szántókon zajló intenzív művelés hatására a szántókkal határos jelölő élőhelyek 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik gyomosodnak, degradálódnak.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A területre vonatkozó elsődleges természetvédelmi célkitűzés a jó állapotú sovány, száraz gyepfoltok fenntartása és kiterjedésük növelése, ennek érdekében a gyephasználat ösztönzése és a cserjésedett egykori legelők helyreállítása oly módon, hogy a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) számára továbbra is maradjanak alkalmas cserjés foltok. További cél a terület természetes növényzetének maradványaként jelen levő 91M0 pannon cseres-tölgyes élőhely egyetlen, kis kiterjedésű állományának megőrzése és növelése, élőhelyet biztosítva ezzel a szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és a nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*) számára is. A tájidegen fafajok visszaszorítása mindkét cél megvalósulásának elemi feltétele.

3.2. Kezelési javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

A tervezési területen jelenleg fellelhető, jobb állapotú fátlan élőhelyek, sovány száraz gyepek a legeltetéssel való hasznosítás révén alakultak ki, fenntartásukhoz is ez szükséges. Ettől eltérő területhasználati módok, esetleges ipari beruházások, szélörvű park létrehozása kedvezőtlenül hatna a jelölő élőhely állapotára, kiterjedésére. Mindamellet a gyepterületek fenntartását elősegítő építési beruházások (pl. juhodályok, istállók) megvalósítására lehetőséget kell biztosítani, hiszen ezen építmények közvetve hozzájárulhatnak azok kedvező állapotának megőrzéséhez és helyreállításához.

A 91M0 Pannon cseres-tölgyes állomány területén a folyamatos erdőborítást biztosító erdészeti tevékenységen kívül egyéb hasznosítás nem fogadható el. A nagy kiterjedésben jelen levő idegenhonos faállományok energetikai, ipari, infrastrukturális vagy egyéb célú hasznosítása a teljes terület jelölő élőhelyeinek megőrzése szempontjából nem kizárható, bár a természetvédelmi célkitűzésekkel összhangban előnyösebb volna azok cseres-tölgyesekké vagy gyepterületekké való átalakítása.

A terület elsősorban környezeti nevelési célú turisztikai hasznosítása természetvédelmi szempontból elfogadható. Fontos fejlesztés lenne a Natura 2000 területet bemutató infrastruktúra létrehozása, hogy a látogatók tisztában legyenek a terület státuszával és természeti értékeivel. Ezt egyrészt tájékoztató táblák kihelyezésével lehetne elérni a területre bevezető forgalmasabb közutak és turistautak mentén. Másrészt a területet bemutató szóróanyagokkal, amelyeket helyi Tourinform Irodákban és önkormányzatoknál lehetne elérhetővé tenni.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A Kemenessömjéni cserjés legelő kezelési egységeinek lehatárolása a 2013-ban aktualizált, ÁNÉR alapú élőhely-térkép alapján történt. Ennek során az azonos kezelést igénylő élőhely-foltokat összevontuk, illetve az adott élőhely-folton belüli, különböző kezelést igénylő egységeket leválasztottuk. Arra törekedtünk, hogy az előírások megfelelő mértékben specifikusak legyenek, ugyanakkor azt is szem előtt tartottuk, hogy a kezelési egységek rendszere könnyen áttekinthető legyen és ne legyen indokolatlanul felaprózva. A kezelési előírásokat a kezelési egységeken belül előforduló jelölő értékek igényeinek figyelembevételével és a kezelési egység jelenlegi állapotának függvényében határoztuk meg.

A tervezési terület legfőbb természeti értékét a nagy kiterjedésben jelen levő felhagyott vagy alulhasznosított legelők képviselik, melyek állapotukat tekintve a cserjésedés különböző fázisaiban vannak. Egyes területrészek tulajdonosai az elmúlt években elvégezték a megjelent fásszárú növényzet eltávolítását. A cserjeirtott gyepek területén a legfontosabb cél az eltávolított cserjék és fák újrasarjadásának, regenerációjának megakadályozása, a legeltetésre alkalmas állapot mielőbbi kialakítása. Ennek érdekében e területeken évente legalább két alkalommal szárazúást szükséges végezni, majd a kezelést legeltetéssel folytatni. A cserjésedő gyepek területén elsődleges cél a kökényes-galagonyás cserjés, és az abban gyakran spontán megjelent akác egyedek visszaszorítása, majd ezt követően a fentiekben leírt kezelés folytatása. A kökény és galagonya cserjék ugyanakkor a sárga gyapjasszövő lárvális tápnövényét is jelentik, így teljes kiirtásuk nem cél. A gyepek területének kb. 10%-os mértékéig cserje-foltok és sávok visszahagyásával a lepkefaj élőhelyei biztosíthatóak. A jellegtelen gyepragmentumok eredetüket tekintve fiatal parlagok, melyeken évi kétszeri kaszálás elvégzése, vagy tisztító kaszálással kombinált legeltetés célszerű a gyomnövények visszaszorítása érdekében.

A fás élőhelyek három kezelési egységre oszthatók. Az alig több, mint 5 ha kiterjedésben jelen levő cseres-tölgyes területén a jelenlegi állapot fenntartása megfelel a természetvédelmi érdekeknek. A jelenleginél több idős faegyed meghagyásával, a holtfa mennyiségének növelésével javíthatók a szarvasbogár, mint jelölő faj élőhelyi feltételei. Az erdőterület fennmaradó részét idegenhonos és nem tájhonos fajokból álló ültetvények, illetve önerdősült területek alkotják. Az erdeifenyvesek és egyéb idegenhonos faállományok cseres-tölgyesekké átalakítása kívánatos a jelölő erdei élőhely területének gyarapításához, ezzel a szarvasbogár és a nagy hőscincér élőhelyének növeléséhez. A faanyag-hasznosítási szempontból kedvezőtlen, kavicsos vázталajjal jellemezhető területrészekben ugyanakkor nehézségekbe ütközhet a cseres-tölgyes állományok telepítése, ezért azokon – a kezelő előzetes mérlegelése alapján megtervezett élőhely-rekonstrukció keretében – legelő hasznosítású gyepek is kialakíthatók. A területen közel 15%-os arányban jelenlévő akácok jelentős természetvédelmi problémát okoznak. Állományaik legtöbb esetben nem egybefüggő ültetvények, hanem gyepterületek szegélyében, utak mentén spontán terjedéssel, vagy korábbi telepítés maradványaként kialakult keskeny sávok. Ezek esetében a legfontosabb a további terjeszkedés megakadályozása a környező erdőkben és gyepeken. Ennek érdekében az akácokkal határos területeken intenzívebb beavatkozás, akár vegyszeres kezelés is elképzelhető. Hosszabb távon kívánatos lenne a sávszerű akácok állományok területén a gyepterület helyreállítása. Az ültetett akácok tekintetében két irányban is történhet a rekonstrukció: cseres-tölgyessé illetve gyepterületté való átalakításuk egyaránt alkalmas a jelölő élőhelyek kiterjedésének növelésére. E célokra vegyszeres kezelés és talaj-előkészítés is alkalmazható. Egy nagyobb ívű élőhely-rekonstrukciós projekt keretében feltehetően sikeresen megvalósíthatóak lennének e célok.

A kezelési egységekre vonatkozó előírásokat hármas bontásban adjuk meg. Elsőként minden művelési ágra egységes kezelési előírásokat fogalmazunk meg, amelyek minden kezelési egységre érvényesek. Ezen belül a jogszabályban meghatározott előírások kötelezően betartandóak, a többi pedig önkéntesen vállalható. Ezt követik a specifikus kezelési előírások, amelyek kezelési egységenként tartalmazzák az egységes előírásokon kívül szükséges előírásokat. Egy adott mezőgazdasági műveletre több, egymástól eltérő mértékű korlátozás vonatkozhat. Javaslatunk szerint ezek közül a terület használójának van lehetősége választani, a várható bevételkiesés és a megkapható támogatás mértékének figyelembe vételével. A nagyobb mértékű korlátozásért természetesen magasabb támogatás jár.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges

eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, illetve a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé.

3. táblázat: a kezelési egységek áttekintő táblázata

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett ÁNÉR élőhelytípusok	Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípusok
KE-1	cserjeirtott gyepek	E34xOB, E34xOC, E34xP2b, OC, OCxP2bxE34, P2bxE34, P45, P8xOC	6210
KE-2	cserjésedő gyepek	P2bxE34, E34, OC, E34xP2b, OCxP2b, E34, P2bxRB, P2b, P2bxOC	6210
KE-3	jellegtelen gyepragmentumok	OC, OD, OCxOD, OCxOAxA3a	
KE-4	fás legelő	P45	
KE-5	cseres-tölgyes	L2b	91M0
KE-6	erdeifenyvesek és egyéb idegenhonos faállományok	S4, RD, S4xOC, E34xS4	
KE-7	akácok	S1, S6, S7, S7xS1, S7xOC	

3.2.1.1. Mezőgazdálkodás

Gyepek

Általános kezelési javaslatok

A rendszertelenül vagy egyáltalán nem legeltetett területrészek különböző mértékben cserjésedettek, így itt a cserjék visszaszorítására és az eredeti gyepterület visszaállítására, valamint legeltetéssel, illetőleg kaszálással való fenntartására van szükség. A cserjék ugyanakkor a sárga gyapjasszövő élőhelyét is jelentik, ezért foltokban vagy sávokban kb. 10%-ukat meg kell hagyni. A tervezési területen nagy mennyiségben jelenlévő akác a gyepek rovására is terjeszkedik, így visszaszorítása ezen területrészekben is fontos feladat.

Egységes kezelési előírások

Érintett kezelési egységek: KE-1, KE-2, KE-3, KE-4

Kötelezően betartandó előírások:

Az összes gyeptípuson betartandóak a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának

földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18) Kormány rendeletben meghatározott előírások, amelyeket itt most nem ismételünk meg.

Önkéntesen vállalható előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos-véleménye alapján történhet.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY106	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY109	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY116	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.
GY117	Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

Speciális kezelési előírások

Kezelési egység: cserjeirtott gyepek KE-1

Érintett ÁNER élőhelyek:

- E34xOB mocsárrétek x jellegtelen üde gyepek
- E34xOC hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfügyepek x jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- E34xP2b hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfügyepek x galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- OC jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- OCxP2bxE34 jellegtelen száraz-félszáraz gyepek x galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések x hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfügyepek
- P2bxE34 száraz-félszáraz gyepek x galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések x hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfügyepek
- P45 Fás legelők, fás kaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek
- P8xOC vágásterületek x jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek:

- 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik

Önkéntesen vállalható előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórton jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.

Kezelési egység: cserjésedő gyepek KE-2

Érintett ÁNER élőhelyek:

- P2bxE34 galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések x hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek
- E34 hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek
- OC jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- E34xP2b hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek x galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- OCxP2b jellegtelen száraz-félszáraz gyepek x galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- P2bxB RB galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések x őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- P2b galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- P2b x OC galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések x jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek:

- 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik

Önkéntesen vállalható előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY34	Gyepterületen előforduló, 2 m-nél magasabb, 8 cm mellmagassági törzsátmérőnél szélesebb akác egyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
GY42	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha.
GY118	Élőhelyrekonstrukció. (3.2.2-es fejezet.)

Kezelési egység: jellegtelen gyp-fragmentumok KE-3

Érintett ÁNER élőhelyek:

- OC jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- OD lágyszárú évelő özönfajok állományai
- OCxOD jellegtelen száraz-félszáraz gyepek x lágyszárú évelő özönfajok állományai
- OCxOAxA3a jellegtelen száraz-félszáraz gyepek x jellegtelen fátlan vizes élőhelyek x álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete

Önkéntesen vállalható előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY108	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

Kezelési egység: fás legelő KE-4

Érintett ÁNER élőhelyek:

- P45 fás legelők, fás kaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek

Önkéntesen vállalható előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY30	A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
GY123	A fás legelő fainak felújítását a megjelenő újulat megőrzése, vadak és legelő állatok elleni védelem alkalmazása útján biztosítani kell.

3.2.1.2. Erdőgazdálkodás

Általános kezelési javaslatok

A jelenleg is jó állapotú cseres-tölgyesben a gazdálkodás során a folyamatos erdőborítás biztosítása a kívánatos, így a véghasználatok teljes mellőzése a cél. Emellett az idős fák arányának és a holtfa mennyiségének növelése volna szükséges a xilofág rovarok és az odúlakó madarak és denevérek élőhely-minőségének növeléséhez. A szomszédos területek felől terjeszkedő akácot minden eszközzel vissza kell szorítani, hogy az élőhely degradálódását megakadályozzuk. Az erdeifenyves és vöröstölgyes ültetvények tájhonos állományok helyét foglalják el, így hosszabb távon kívánatos lenne azok cseres-tölgyesekké vagy gyeperület hasznosítású területekké alakítása. Az akácok nem csak területfoglalásuk miatt, hanem fertőzőképességük miatt is hatalmas veszélyt jelentenek a terület jelölő értékeire. Üzemtervezett állományokat minél hamarabb tájhonos erdőállományokká kell alakítani, a spontán kialakult akác sávok helyén pedig élőhely-rekonstrukció keretében a gyepterület helyreállítása a cél. Az akácos állományok sikeres átalakítása kizárólag vegyszeres kezelés mellett képzelhető el.

Egységes kezelési előírások

Érintett kezelési egységek: KE-5, KE-6, KE-7

Kötelezően betartandó előírások:

Minden erdőtervezett erdőben kötelezően betartandó a Kemenesi Cser Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve (ügy száma: 7209/2011. érvényes 2020-ig) alapján a Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által kiadott erdőterv határozat.

Előírás-javaslatok:

Kód	Kezelés leírása
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.

E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E26	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fafajok javára kell elvégezni.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználatok során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító mikroélőhely visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E52	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E55	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E56	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E58	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E59	Mesterséges erdősítés során legalább 3 tájhonos fafaj szálankénti vagy csoportos - a termőhelynek is megfelelő - elegyítése szükséges.
E68	Totális gyomirtó szerek használata az illetékes hatóság engedélyével csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lág- és fásszárúak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) kell megakadályozni.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E75	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

Speciális kezelési előírások

Kezelési egység: cseres-tölgyes KE-5

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- L2b cseres-kocsányos tölgyesek

Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek:

- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

Előírás-javaslatok:

Kód	Kezelés leírása
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábbon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.

E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E22	Az erdőrésztben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, 30 cm mellmagassági átmérő feletti odvas, böhönc, fészkelő- és bűvőhelynek alkalmas élő fák folyamatos fenntartásának biztosítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolósos közelítése tilos.
E36	Az adott erdőrésztben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználat során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészt területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tö- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E51	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.

Kezelési egység: erdeifenyvesek és egyéb idegenhonos faállományok KE-6

Érintett ÁNER élőhelyek:

- S4 erdei- és feketefenyvesek
- RDb őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
- S4xOC erdei- és feketefenyvesek x jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- E34xS4 hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfügyepek x erdei- és feketefenyvesek

Előírás-javaslatok:

Kód	Kezelés leírása
E51	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.
	Élőhely-rekonstrukció. (3.2.2-es fejezet.)

Kezelési egység: akácosok KE-7

Érintett élőhelyek:

- S1 ültetett akácosok
- S6 nem őshonos fafajok spontán állományai
- S7 nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok
- S7xS1 nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok x ültetett akácosok
- S7xOC nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok x jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

Előírás-javaslatok:

Kód	Kezelés leírása
E63	Tájidegen fafajokból álló erdősítés legalább 20% elegyarányban tájhonos fafajokkal elegyítendő.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.
E67	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyepek) hasznosítandók.
E70	inváziós növényfajok visszaszorítása
	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni.

	<ul style="list-style-type: none"> • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. • Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
	Élőhely-rekonstrukció. (3.2.2-es fejezet.)

3.2.1.3. Vadgazdálkodás:

Általános kezelési javaslatok

A túltartott nagyvadállomány, kiemelten a gímszarvas és a vaddisznó elsősorban az erdei élőhelyekre jelent veszélyt. A cseres-tölgyes természetes felújításához elengedhetetlen a vadállomány létszámának csökkentése, legalább a jelenlegi felére. Szintén a vadállomány létszámának jelentős csökkentése szükséges ahhoz, hogy az idegenhonos és nem tájhonos erdőállományokat cseres-tölgyesekké lehessen alakítani. Mindezen célok megvalósításához és a vadgazdálkodási tervek kellő megalapozásához elengedhetetlen a megfelelő tudományos módszerekkel való vadállománybecslés elvégzése.

Egységes kezelési előírások

Kód	Kezelés leírása
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét minden esetben be kell keríteni.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Gyeprekonstrukció

Háttér és célkitűzések

A tervezési terület közel felét teszik ki féltermészetes száraz gyep (6210) és különböző mértékben cserjésedett változataik. A cserjék nagy részének eltávolításával és a kialakított gyepterület legeltetésével a jelölő élőhely területe megduplázható lenne. Az élőhely-rekonstrukció célja tehát a jó állapotú gyepterületek kiterjedésének növelése.

Helyreállítandó jelölő élőhelyek

6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek
és cserjésedett változataik (KE-2)

193 ha

Alkalmazott módszerek

A cserjék kézi erővel történő kivágása, majd a területen történő aprítékolása és elszállítása. A cserjék eltávolítását követően a tuskók és sarjak eltávolítása legalább évi két alkalommal történő szárazzúzással, a keletkező apríték eltávolítása egészen a legeltethető állapot kialakulásáig. Folyamatos és intenzív legeltetés szükség szerint kaszálással kombinálva. A cserjék kb. 10%-át sávokban és foltokban meg kell hagyni a sárga gyapjasszövő élőhelyeként. A védett lágyszárú növények élőhelyén a talaj kíméletére fokozottan kell figyelni, a legelési sűrűséget a többinél alacsonyabban kell tartani. A rekonstrukció következtében a legeltetendő terület megduplázódik, így nagyobb állatlétszámot kell eltartania a területnek. A projekt keretében így szükség lehet juhhodályok, illetve istállók és itatókutak létesítésére is. KEHOP forrás felhasználása esetén a rekonstruálandó területeket a projektet megelőzően, vagy annak keretében a rekonstrukció kivitelezőjének meg kell vásárolnia.

Résztvevők

ÖNPI, mint a terület természetvédelmi kezelője

Tervezett költségvetés és forrás

200 millió Ft – KEHOP / Life+

Idegenhonos és nem tájhonos erdők átalakítása

Háttér és célkitűzések

A Kemenessömjéni cserjés legelő jelentős területét borítják akácos sávok, ültetett tájidegen erdőfoltok. Az akác spontán terjedésének következtében nagymértékben felszaporodott a cserjésedő mezsgyékből, veszélyeztetve ezzel a gyepterületeket is, visszaszorítása így kiemelt jelentőséggel bír. Az ültetvények cseres-tölgyesekké alakításával, vagy az állományok kiirtásával és legelőterületté alakításával növelhető lenne a jelölő élőhelyek kiterjedése. Mérséklődne a környező élőhelyek akáccal történő fertőződésének veszélye is, így javulna a természetes erdő- és gyeptársulások állapota. Az erdeifenyvesek és vöröstölgyesek szintén nagy területen fordulnak elő, így átalakításukkal a cseres-tölgyesek aránya jelentősen növelhető lenne. Amennyiben a terület kezelőjének gazdasági érdekei úgy diktálják, sekély termőrétegű, kavicsos váztalajon cseres-tölgyes helyett legelőterület kialakítása is lehetséges, természetvédelmi szempontból előnyös. Ehhez azonban művelési ág váltás szükséges. A projekt célja tehát a 91M0 Pannon cseres-tölgyesek, illetve a 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik elnevezésű jelölő élőhelyek kiterjedésének növelése az idegenhonos és nem tájhonos erdőállományok átalakításával.

Helyreállítandó jelölő élőhelyek

91M0 Pannon cseres-tölgyesek (KE-6, KE-7)

200 ha

6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek
és cserjésedett változataik (KE-6, KE-7)

200 ha

Alkalmazott módszerek

Az akácot tartalmazó erdők, fasorok átalakítására a 8 cm-nél nagyobb mellmagassági törzsátmérőjű egyedek esetében a vegyszeres injektálás, majd a fa pusztulása után annak eltávolítása alkalmazható legeredményesebben. A kisebb fák esetében a vágásfelület vegyszeres lekenését kell alkalmazni. Fontos, hogy a kenés a mechanikus kezelést követő fél órán belül történjen meg. Az esetlegesen felverődő sarjakat pontpermetezéssel kell kezelni. Mindezeket követően a vágásterületet a cseres-tölgyesekre jellemző fa- és cserjefajokkal kell betelepíteni.

Az erdeifenyves és vöröstölgyes állományok véghasználatát követően a felújítást tájhozonszerű és cserjefajokkal kell végezni.

Azokon a területrészeken, ahol a termőhelyi feltételekre hivatkozva a kezelő nem tudja vállalni a cseres-tölgyesek kialakítását, az akácok fentiekben leírt módon való eltávolítása, illetve az erdeifenyvesek, vörös tölgyes állományok kivágása, majd kituskózása lehet megoldás. Az így kezelt területeket a legeltethető állapot eléréséig zúzni kell, majd legeltetéssel szükséges fenntartani. KEHOP forrás felhasználása esetén a rekonstruálandó területeket a projektet megelőzően, vagy annak keretében a rekonstrukció kivitelezőjének meg kell vásárolnia.

Résztvevők

ÖNPI, mint a terület természetvédelmi kezelője

Tervezett költségvetés és forrás

300 millió Ft – KEHOP / Life+

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési területen előforduló jelölő fajok megőrzéséhez nem szükséges egyedi fajvédelmi intézkedéseket fogantatni, állományaik fenntartása élőhelyeik védelmével és célirányos fejlesztésével megoldható.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A terület állapotának nyomon követése szempontjából, illetve a kezelési előírások aktualitásának fenntartása miatt fontos lenne a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszernek megfelelő élőhelytérképezés és a jelölő állatfajok állományfelmérésének legalább 10 évente történő megismétlése. Ugyanakkor nem javasolunk a területen országos monitorozó mintavételi helyet felvenni. A rekonstrukcióval érintett területrészek növényzetének regenerációját 3 évente elvégzett, a rendelkezésre álló forrásokkal arányos számú cönológiai felvétel elkészítésével és kiértékelésével volna célszerű nyomon követni.

Egy jelenleg futó projekt keretében (Svájci-Magyar Együttműködési Program, Községi jelentőségű, illetve védett és fokozottan védett állatfajok felmérése és monitoring módszertan kidolgozása Vas, Zala és Somogy megye Natura 2000 területein) folyik a jelölő állatfajok felmérésének és monitoring módszereinek kidolgozása. 2015-től már ezen módszerek alapján történhet a fajok állományainak nyomon követése.

3.2.5. Mellékletek: a tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések, valamint a művelési ág lehetséges megváltoztatásának összegzése (térkép és táblázat)

3.2.6. A tervezési terület földrészleteit érintő kezelési egységek

Település	HRSZ	Kezelési egység
Csönge	020/	KE-2, KE-6, KE-7
Csönge	021/	KE-7
Csönge	022/	KE-2, KE-7
Csönge	023/	KE-2, KE-7
Csönge	024/	KE-2, KE-7
Csönge	025/	KE-7
Csönge	026/1	KE-7
Csönge	026/2	KE-7
Csönge	026/3	KE-2, KE-6, KE-7
Csönge	027/	KE-2, KE-3, KE-6, KE-7
Csönge	030/	KE-2, KE-3, KE-6, KE-7
Csönge	031/	KE-2, KE-7
Csönge	032/	KE-2, KE-3, KE-6, KE-7
Csönge	033/1	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0147/1	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0147/2	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0148/	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0149/	KE-1, KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0150/	KE-1, KE-7
Kemenessömjén	0155/10	KE-7
Kemenessömjén	0155/11a	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0155/11b	KE-7
Kemenessömjén	0155/7	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0155/8	KE-7
Kemenessömjén	0155/9	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0156/	KE-7
Kemenessömjén	0157/1	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0157/2	KE-7
Kemenessömjén	0158/	KE-7
Kemenessömjén	0159/2	KE-7
Kemenessömjén	0159/3	KE-2
Kemenessömjén	0159/4	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0160/	KE-7
Kemenessömjén	0161/1	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0161/2	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0173/	KE-7
Kemenessömjén	0176/1	KE-1, KE-7
Kemenessömjén	0176/2	KE-6, KE-7

Település	HRSZ	Kezelési egység
Kemenessömjén	0177/	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0178/	KE-1, KE-2, KE-4, KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0179/	KE-6
Kemenessömjén	0180/1	KE-1, KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0180/2	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0180/3	KE-1, KE-7
Kemenessömjén	0181/	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0182/	KE-1, KE-7
Kemenessömjén	0183/	KE-1, KE-7
Kemenessömjén	0185/	KE-2, KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0186/	KE-6
Kemenessömjén	0189/	KE-6
Kemenessömjén	0190/	KE-2, KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0191/	KE-2, KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0194/	KE-7
Kemenessömjén	0195/	KE-1, KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0196/	KE-1, KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0197/2	KE-1, KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0198/	KE-1, KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0199/	KE-1, KE-2, KE-4, KE-7
Kemenessömjén	0200/	KE-1, KE-2, KE-4, KE-7
Kemenessömjén	0201/	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0202/1	KE-1, KE-2
Kemenessömjén	0202/2	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0203/	KE-7
Kemenessömjén	0204/1	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0205/	KE-2, KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0206/1	KE-2, KE-6, KE-7
Kemenessömjén	0206/2	KE-7
Kemenessömjén	0213/	KE-3, KE-7
Kemenessömjén	0214/1	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0214/2	KE-2, KE-3, KE-7
Kemenessömjén	0214/3	KE-7
Kemenessömjén	0215/	KE-7
Kemenessömjén	0216/	KE-7
Kemenessömjén	0217/1	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0217/2	KE-7
Kemenessömjén	0217/3	KE-7
Kemenessömjén	0218/	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0220/	KE-3, KE-7
Kemenessömjén	0221/1	KE-7

Település	HRSZ	Kezelési egység
Kemenessömjén	0221/2	KE-1, KE-2, KE-3, KE-4, KE-7
Kemenessömjén	0221/3	KE-2, KE-3, KE-7
Kemenessömjén	0223/	KE-1, KE-2, KE-3, KE-4, KE-7
Kemenessömjén	0225/	KE-2
Kemenessömjén	0226/10	KE-7
Kemenessömjén	0226/11	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0226/12	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0226/13	KE-2, KE-4, KE-7
Kemenessömjén	0226/14	KE-2, KE-4, KE-7
Kemenessömjén	0226/15	KE-4, KE-7
Kemenessömjén	0226/16	KE-1, KE-4, KE-7
Kemenessömjén	0226/17	KE-1, KE-7
Kemenessömjén	0226/19	KE-2
Kemenessömjén	0226/20	KE-1, KE-2, KE-5, KE-7
Kemenessömjén	0226/21	KE-1
Kemenessömjén	0226/3	KE-2, KE-3, KE-7
Kemenessömjén	0226/4	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0226/5	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0226/6	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0226/7	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0226/8	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0226/9	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0227/1	KE-1, KE-7
Kemenessömjén	0227/2	KE-1, KE-7
Kemenessömjén	0228/	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0229/	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0230/1	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0230/2	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0230/3	KE-7
Kemenessömjén	0231/	KE-1, KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0233/	KE-1, KE-2, KE-7
Kemenessömjén	0234/	KE-1, KE-2, KE-5, KE-7
Kemenessömjén	0235/	KE-1, KE-2, KE-5
Kemenessömjén	0236/	KE-1, KE-2, KE-5, KE-7
Kemenessömjén	0237/1	KE-1, KE-2, KE-5, KE-7
Kemenessömjén	0237/2	KE-1, KE-5
Kemenessömjén	0238/	KE-2
Kemenessömjén	0239/16	KE-2
Kemenessömjén	0253/1	KE-1, KE-2
Kemenessömjén	0253/4	KE-1, KE-2
Kemenessömjén	0253/5	KE-7

3.2.7. A tervezési terület erdőrészeit érintő kezelési egységek

Település	Erdőrészlet	Kezelési egység
Csönge	31A	KE-6, KE-7
Csönge	31B	KE-6, KE-7
Csönge	31C	KE-7
Csönge	32G	KE-2, KE-3, KE-6
Csönge	32H	KE-3, KE-6
Csönge	32I	KE-6, KE-7
Csönge	32TI	KE-6, KE-7
Csönge	36C	KE-2
Csönge	36D	KE-2
Csönge	36E	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	11A	KE-1, KE-2, KE-5, KE-7
Kemenessömjén	11B	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	11C	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	11D	KE-7
Kemenessömjén	11E	KE-1, KE-2, KE-7
Kemenessömjén	11F	KE-1
Kemenessömjén	12A	KE-1, KE-5
Kemenessömjén	13A	KE-7
Kemenessömjén	13B	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	13C	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	14A	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	14B	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	14C	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	14D	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	14E	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	14F	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	14G	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	14H	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	14I	KE-7
Kemenessömjén	14TN	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	15A	KE-1, KE-2, KE-7
Kemenessömjén	16A	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	16B	KE-6
Kemenessömjén	17F	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	18A	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	18B	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	18C	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	18D	KE-2, KE-7

Település	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kemenessömjén	18E	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	18F	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	1A	KE-7
Kemenessömjén	25A	KE-6
Kemenessömjén	26A	KE-2, KE-6, KE-7
Kemenessömjén	26B	KE-6, KE-7
Kemenessömjén	27A	KE-7
Kemenessömjén	28A	KE-1
Kemenessömjén	28B	KE-1
Kemenessömjén	29A	KE-1, KE-7
Kemenessömjén	2A	KE-7
Kemenessömjén	2B	KE-7
Kemenessömjén	30A	KE-2
Kemenessömjén	30C	KE-1, KE-2
Kemenessömjén	3A	KE-3, KE-7
Kemenessömjén	4B	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	5A	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	6A	KE-2, KE-7
Kemenessömjén	8A	KE-2, KE-7
Vönöck	32A	KE-2

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Mezőgazdálkodás

A területen található gyepeken és szántókon az alábbi területalapú támogatások érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (37/2009. (IV. 3.) FVM rendelet)	Natura 2000 kompenzáció 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet	KAT 37/2009. (IV. 3.) FVM rendelet	AKG horizontális 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet	AKG-MTÉT 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet
299,29 ha	299,29 ha	299,29 ha	299,29 ha	0

Ezek közül a Natura 2000 kompenzációs támogatás a gyepek természetvédelmi szempontú használatát mozdítja elő, az AKG különböző programjai pedig az extenzív gyeptermesztést támogatják önkéntes alapon. A területen specifikus MTÉT célprogram, amely a természetvédelmi célok elérésének leghatékonyabb eszköze lehetne, nem érhető el.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság információi alapján gazdálkodók a Natura 2000 kompenzációs támogatásokat jellemzően nem veszik fel, mivel tartanak az ellenőrzéstől. Az AKG támogatások lehetőségéről pedig általában nincs is tudomása a gazdáknak.

Erdőgazdálkodás

A területen található erdőkben kétféle forrásból érhetőek el támogatások. A Natura 2000 erdőterületek kompenzációs támogatása a 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet alapján minden nyilvántartásba vett erdőterületen elérhető, az erdő-környezetvédelmi támogatások pedig a 124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet alapján bizonyos célállományok esetében.

Natura 2000 kompenzációs támogatás: A természetesség, az állománytípus és a kor függvényében minden nyilvántartott erdőre vonatkozik (216 ha), kivéve az állami tulajdonú erdőket. A támogatás mértéke nem függ az erdőtervi előírásoktól és az erdőben található természeti értékektől.

Erdő-környezetvédelmi támogatás: Összesen 9 célprogramban való részvételre pályázhatnak a nyilvántartásba vett erdőkben. Ezek közül az Kemenessömjéni cserjés legelőn a következők lennének relevánsak:

1. Agresszíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása: csak a minimum 30%-ban tájhonos fafajokból álló erdőkre igényelhető, így a legnagyobb gondot jelentő akácok problémájára nem kínál megoldást.
2. Mikroélethelyek kialakítása, fenntartása: 10 m³ / ha holtfa visszahagyását támogatja, de nagyobb mennyiséget nem kompenzál.
3. Véghasználatok során facsoportok visszahagyása: az erdőrézset minimum 5%-án hagyásfacsoport visszahagyása. A támogatás összege 5%-nál nagyobb hagyásfacsoport kialakítását nem kompenzálja, ráadásul 5%-ot az erdészeti hatóság is előírhat kötelező jelleggel.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Mezőgazdálkodás

A mezőgazdasági területek jelenlegi támogatásával az alapvető probléma, hogy a programok nem eléggé specifikusak és nem veszik figyelembe a területen előforduló jelölő értékeket és azok élőhelyigényeit. Emellett probléma az is, hogy a gyepeken lévő cserjés élőhelyszegélyek kiesnek a támogatható területből.

A jelenleg elérhető horizontális AKG programokat a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiváltani. Ennek a programnak az alapját a jelen tervben rögzített kezelési előírások képeznék, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. Ennek keretében kellene felülvizsgálni a cserjés szegély-élőhelyek támogatható területbe vonásának lehetőségét, hogy azok fenntartása ne okozzon jövedelem-kiesést a gazdálkodónak. A tervben foglalt kezelési előírásoknak megfelelően a cserjések a terület maximum 10%-ig kellene, hogy támogathatók legyenek. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt korlátozásokat. A jogszabályban rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban, hiszen ezeket hivatott fedezni a kompenzációs támogatás. A lehívható támogatás mértéke a jövedelem-kieséssel, illetve beruházási költséggel arányosan, de az előírás természetvédelmi hozadékát is figyelembe véve kerülne megállapításra. A jelenlegi AKG programokkal ellentétben nem célprogramok nagy előírásomagjai közül lehetne választani fix támogatási összeggel, hanem egyes előírások közül választhatna minden gazdálkodó annyit, amennyit vállalni hajlandó. Ebben a rendszerben az előírásonként igényelhető támogatás összege lenne az, ami arra ösztönzi a gazdálkodókat, hogy minél többet vállaljanak az előírások közül.

Erdőgazdálkodás

Az erdőterületek jelenlegi támogatásával tulajdonképpen hasonló problémák merülnek fel, mint a mezőgazdasági területekével. A jelenleg erdő-környezetvédelmi program célprogramjait a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiváltani. Ennek a programnak az alapját a jelen tervben rögzített kezelési előírások képeznék, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt korlátozásokat. Az erdőtervben rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban, hiszen ezeket hivatott fedezni a kompenzációs támogatás. A lehívható támogatás mértéke a jövedelem-kieséssel, illetve beruházási költséggel arányosan, de az előírás természetvédelmi hozadékát is figyelembe véve kerülne megállapításra. A jelenlegi EKV programokkal ellentétben nem célprogramok nagy előírásomagjai közül lehetne választani fix támogatási összeggel, hanem egyes előírások közül választhatna minden gazdálkodó annyit, amennyit vállalni hajlandó. Ebben a rendszerben az előírásonként igényelhető támogatás összege lenne az, ami arra ösztönzi a gazdálkodókat, hogy minél többet vállaljanak az előírások közül.

3.3.2. Pályázati források

4. táblázat: folyamatban lévő pályázatok

Kód	Cím	Kedvezményezett	Időtartam	Költségvetés	Fenntartási tervhez való kapcsolódás
SH/4/12	A Közösségi jelentőségű, illetve védett és fokozottan védett állatfajok felmérése és monitoring módszertan kidolgozása Vas, Zala és Somogy megye Natura 2000 területein (Svájci-Magyar Együttműködési Program)	Konzorcium az ÖNPI részvételével	2012-2015	250.791.320 Ft	A megalapozó dokumentáció elkészítéséhez kapcsolódó felmérések.

5. táblázat: tervezett pályázatok

Tárgy	Forrás	Fenntartási tervhez való kapcsolódás
Gyeprekonstrukció	KEHOP	A 6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik helyreállítása.
Idegenhonos és nem tájthonos erdők átalakítása	KEHOP	Akácusok és erdeifenyvesek cseres-tölgyesekké, illetve gyepterületekké alakítása.

3.3.3. Egyéb

Célszerű lenne, hogy a terület az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásába kerüljön. A kezelési javaslatok megvalósulását ez lényegesen megkönnyítené és az élőhelyrekonstrukciós elképzelések finanszírozásának megteremtése is egyszerűbb lenne.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A Kemenessömjéni cserjés legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület több olyan sajátossággal rendelkezik, melyeket a kommunikációs eszközök kiválasztásánál és a célcsoportok meghatározásánál is figyelembe kellett venni. A Kemenessömjéni cserjés legelő tulajdoni és földhasználói viszonyaira jellemző, hogy alapvetően mezőgazdasági területek, főleg legelők és kisebb erdőfoltok alkotják a területet. A földrészletek között akadnak kicsi egy hektárnál kisebb, de nagyobb 30-50 hektáros birtokok is. Vannak egyéni tulajdonban és kezelésben lévő földek, de akadnak osztatlan közös tulajdonban lévők is. A 618 hektáros terület 120 földrészletet tartalmaz, melynek 84 %-a Kemenessömjén határában fekszik. Az egyeztetési folyamat során kiderült, hogy nagy területeket külföldi érdekeltségű gazdálkodók használnak. Az erdők osztatlan közös kezelésben vannak, a mezőgazdasági területekre jellemző az egyéni kezelés.

A kommunikációs folyamat három fő részre, valamint egy előkészítő és egy záró, összegző fázisra tagolódott. A folyamatot a 6. táblázat foglalja össze.

a.) Előkészítés

Az előkészítés során összegyűjtésre kerültek a települések önkormányzatainak (polgármesterek, jegyzők, önkormányzati hivatalok), az érintett hatóságok és állami kezelő szervezetek, szakmai érdekképviseletek, civil szervezetek, tudományos és szakmai intézmények és szakemberek elérhetőségei (cím, telefon, e-mail). Feltérképezésre került

az érintett települések népessége, háztartásainak száma, a körjegyzőségek (önkormányzati hivatalok) illetékessége.

Elkészült négy olyan dokumentum, mely alapja lett a kommunikációs tevékenységnek. Az így létrejövő tájékoztató csomag tartalmazott egy „Közlemény” c. dokumentumot, mely röviden tartalmazta a legfontosabb információkat a Natura 2000 területek kialakításáról, a Natura 2000 fenntartási tervezés megkezdéséről, a tervezés céljáról, valamint a tervezéssel kapcsolatos egyeztetési folyamat ütemtervét és a legfontosabb elérhetőségeket, és a felhívást az előzetes véleményezésre. A csomag másik dokumentuma egy részletesebb tájékoztató anyag volt, mely a Natura 2000 területek előzményeiről, kialakításukról, működtetésükről tartalmazott alapinformációkat. A harmadik dokumentum, a Vas megyében kijelölt 15 db Natura 2000 terület rövid leírását tartalmazta. A tájékoztató csomag negyedik része, a Kemenessömjéni cserjés legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozó földrészetek helyrajzi számos listáját (község, hrsz, terület, műv ág, tulajdonos szektora) tartalmazta. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság nyilvántartásából legyűjtött adatokból egy rendszerezett, községenként összesített és egy összefoglaló táblázattal ellátott adatbázis készült.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság honlapján egy külön honlaprész lett kialakítva, ezen elhelyezésre kerültek a tájékoztató csomag dokumentumai és a területet ábrázoló térkép is.

b.) Előzetes tájékoztatás

Az egyeztetési folyamat első eleme az érintettek tájékoztatását és a tervezést megelőző vélemények összegyűjtését célozta. Az előkészítés során létrehozott tájékoztató csomagot 2013. áprilisában valamennyi önkormányzat (polgármester, jegyző, önk. Hivatal), érintett hatóság, érdekképviselő, állami kezelő szervezet, civil szervezet, tudományos intézmény és szakember e-mailes formában megkapta (közlemény a tervezés megkezdéséről, általános tájékoztató anyag a Natura 2000 területekről, a Vas megyei Natura 2000 területek ismertetése, rendszerezett helyrajzi számos lista). A csomagot kísérő levél önkormányzatok esetében kérte a közlemény közzétételét (kifüggesztés), és valamennyi érintettet az előzetes véleményezésre kért. A tájékoztató levelek tartalmazták a Natura 2000 fenntartási tervek készítésére létrehozott honlaprész elérhetőségét.

A tájékoztató csomaghoz készült egy sajtóközlemény, melyet valamennyi megyei nyomtatott és online sajtó megkapott. Ennek eredményeként a megyei napilapban és két internetes hírportálon jelent meg tájékoztató anyag.

A két érintett település lakosságának Kemenessömjénben szerveztek lakossági fórumot. Fontos szempont volt, hogy a fórum az esti órákban munkaidő után valósult meg. A fórumról plakátok és meghívók készültek. A települések önkormányzati hivatalai vállalták a plakátok kihelyezését (településenként 4 db) és a szórólapok valamennyi háztartásba való eljuttatását. A meghívók egyik oldala egy részletes tájékoztató szöveget is tartalmazott a Natura 2000 területekről. A plakátok és a meghívók személyesen lettek kijuttatva a települések önkormányzati hivatalaiba. A lakossági fórumra május 8-án került sor Kemenessömjénben. A fórumon 6 fő vett részt.

A lakossági fórumok után június hónapban színes tájékoztató tablók készültek. Ezek részletes információkat tartalmaztak a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséről, a társadalmi részvétel fontosságáról. Tartalmazott egy kimutatást és egy topográfiai

térképrészletet a terület határaival, a honlap elérhetőségét és az előzetes véleményezés határidejét.

Az előzetes tájékoztatás eredményként a Vas megyei Kormányhivatal Növény és Talajvédelmi Igazgatósága küldött előzetes szakmai véleményt.

c.) Érdekegyeztetés

A tervezési folyamat előrehaladtával kialakultak, azok a témakörök, amelyekkel kapcsolatban a leginkább érintettekkel részletesebb érdekegyeztetést szükséges lefolytatni. Az is érzékelhetővé vált, hogy a területnek, mely részeit lenne érdemes helyszíni terepi egyeztetés során felkeresni. Egy terepbejárással egybekötött érdekegyeztető fórum lett meghirdetve. A „Földhasználati érdekegyeztető fórum” 2013. december elején valósult meg. A fórum célcsoportjai elsősorban az erdőgazdálkodók és a mezőgazdasággal foglalkozó földhasználók és az érintett hatóságok voltak. Ezen kívül valamennyi fórumról plakátok formájában az érintett települések lakosságát és önkormányzatait is értesítették a szervezők. A fórumon 19 fő vett részt. A fórum meghívója már tartalmazta a terv első olvasatának véleményezésére szóló felhívást, a határidővel.

d.) Véleményezés

A Natura 2000 fenntartási terv első olvasatának elkészítése után lehetőség volt a terv véleményezésére. Az érdekegyeztetés és a véleményezés kommunikációs fázisa szorosan összekapcsolódott. Az érdekegyeztető fórumon is elhangzott a november közepén kiküldött meghívókon is szerepelt a véleményezésre szóló felhívás. November közepén valamennyi érintett értesítésre került annak érdekében, hogy aki akarja megismerhesse és véleményezhesse a fenntartási tervet. Az érintett két település jegyzője elektronikus formában megkapta a tervet, és egy közzétételi felhívást, azzal a céllal, hogy az kifüggesztésre kerüljön. A véleményezésre szóló felhívást megkapták az érintett hatóságok, kezelő szervezetek, érdekképviseletek, tudományos intézmények, civil szervezetek és szakemberek. A felhívás eredményeként a Vas Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóságától, érkezett írásos vélemény.

e.) Az egyeztetési folyamat összegzése

A beérkezett előzetes vélemények, a lakossági fórumokon, érdekegyeztető fórumokon elhangzottakat és a terv első olvasatára érkezett véleményeket a II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció 4.1. melléklete összegzi.

6. táblázat: a terv egyeztetési folyamatának összefoglaló táblázata

Egyeztetési szakasz	Kommunikációs tevékenység	Elért célcsoport
Előzetes tájékoztatás	Honlap, internetes elérhetőség kialakítása, elindítása Honlaprész létrehozása az Őrségi NPI honlapján. Tájékoztató anyagok megküldése az Őrségi NPI-nek a honlapra való feltöltése	Valamennyi érintett
	Az érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása: <ul style="list-style-type: none"> Közlemény a tervezési folyamat megkezdéséről, a tervezés, menetéről ütemtervről, a társadalmi részvétel és érdekegyeztetés lehetőségeiről, véleményezési határidőkről Részletes tájékoztató anyag a Natura 2000 területekről, a kijelölés folyamatáról, 	<ul style="list-style-type: none"> Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező települési önkormányzatok; Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek Egyéb területhasználók Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet Gazdálkodói szakmai szövetségek Falugazdászok

Egyeztetési szakasz	Kommunikációs tevékenység	Elért célcsoport
	<p>alapelvekről, a tervezés céljáról</p> <ul style="list-style-type: none"> Részletes helyrajzi számos lista a Natura 2000 területbe eső földrészekről, (hrs, terület, műv. ág, tulajdonosi szektor) Részletes ismertető a Vas megyei Natura 2000 területekről (név, terület, leírás, jelölő fajok, élőhelyek) 	<ul style="list-style-type: none"> Agrár szakmai és érdekképviselői szervezet Egyéb indokolt célcsoport (sajtó)
	<p>Sajtóesemény</p> <p>Tájékoztató cikkek megjelentetése a megyei napilapban és a megyei és regionális hírportálokon</p>	<p>Valamennyi érintett</p>
	<p>Önkormányzati közzététel</p> <p>Közlemény a tervezési folyamat megkezdéséről, a tervezés, menetéről, ütemtervéről, a társadalmi részvétel lehetőségeiről, határidőkről, honlapon elérhetőségről</p>	<ul style="list-style-type: none"> Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező települési önkormányzatok Gazdálkodók A Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet Egyéb területhasználók
	<p>Az érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása</p> <p>Lakossági fórum meghirdetése, Kemenessömjénben: e-mailes meghívók, nyomtatott meghívók, és plakátok a meghívók rövid tájékoztatást is tartalmaztak a Natura 2000 területekről, a tervezési folyamatról és a véleménynyilvánítás fontosságáról</p>	<ul style="list-style-type: none"> Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező települési önkormányzatok Gazdálkodók A Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet Egyéb területhasználók
	<p>Falufórum, gazdafórum</p> <p>Lakossági fórum lebonyolítása Kemenessömjénben</p>	<ul style="list-style-type: none"> Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező települési önkormányzatok Gazdálkodók -A Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet Egyéb területhasználók
	<p>Nyomtatott ismertető</p> <p>Színes térképes (vázlat) tablók kihelyezése az érintett településeken (Natura 2000 területek fogalma értelmezése, Natura 2000 terület határait tartalmazó térkép, községenkénti terület méretek, vélemény-nyilvánítás lehetőségei, határidők, honlap, elérhetőségek, stb)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező települési önkormányzatok Gazdálkodók A Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet Egyéb területhasználók
<p>Érdekegyeztetés</p>	<p>Gazdafórum, terepbejárás</p> <p>Földhasználati érdekegyeztető fórum Ostffyasszonyfán</p>	<ul style="list-style-type: none"> Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok Gazdálkodók A Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet Gazdálkodói szakmai szövetségek Agrárszakmai és érdekképviselői szervezet
<p>Véleményezés</p>	<p>Az érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása</p> <p>Felhívás a Natura 2000 tervek első olvasatának véleményezésére</p>	<ul style="list-style-type: none"> Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező települési önkormányzatok Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek A Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái Gazdálkodók; A Natura 2000 területtel érintett földrészek

Egyeztetési szakasz	Kommunikációs tevékenység	Elért célcsoport
		tulajdonosai és vagyongazdálkodói; • Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet • Egyéb területhasználók • Gazdálkodói szakmai szövetségek • Falugazdászok • Agrárszakmai és érdekképviselői szervezet
	Önkormányzati közzététel Közlemény a tervezési folyamat lezárásáról, felhívás a Natura 2000 fenntartási terv első olvasatának véleményezésére határidőkről, honlapon elérhetőségről	• Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező települési önkormányzatok; • Gazdálkodók; • A Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói; • Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet • Egyéb területhasználók

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A Kemenessömjéni cserjés legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervének kommunikációs tevékenységében az eszközök kiválasztásánál fontos szempont volt, hogy annak legyenek bárki számára hozzáférhető elemei (honlap, sajtómegjelenések), de a konkrét helyhez és időponthoz kötődő események is nyilvánosak mindenki számára hozzáférhetőek legyenek. Fontos szempont volt, hogy a kommunikációs tevékenység különböző eseményei lehetőleg az érintett településeken történjenek. Fontos elv volt, hogy a kommunikációs eszközök alkalmazásánál nagy súlyt kapott a Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, információszolgáltatás. Fontos elem volt a folyamatban, hogy egy alkalommal a terület községhatár szerint érintett településeinek valamennyi háztartásába eljutottak a Natura 2000 területekkel, és a fenntartási tervekkel kapcsolatos információk. Emellett nagy hangsúlyt kapott a folyamatban a konkrét szakterületekre fókuszáló érdekegyeztetés. A tervegyeztetés négy szakasza során az alábbi kommunikációs eszközöket alkalmaztuk. Az alkalmazott eszközöket és a kommunikáció célcsoportjait, dátumszerűen és tételesen a II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció 4.2. melléklete összegzi.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció során az alábbi célcsoportokat értük el:

- Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek
- Települési önkormányzatok
- Gazdálkodók
- A Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói
- Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet
- Egyéb területhasználók
- Gazdálkodói szakmai szövetségek
- Falugazdászok
- Agrárszakmai és érdekképviselői szervezet
- Falugazdászok
- Egyéb területhasználók
- Egyéb indokolt célcsoport

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Csité László erdőgazdálkodó, erdész osztályvezető lakossági fórumon tett észrevételében hangsúlyozta, hogy a kavicsos alapkőzet nem lehet gazdaságosan felhozni a csertölgyet. E véleményt figyelembe véve a terv célkitűzéseibe és rekonstrukciós fejezeteibe beépítésre bekerült a tájidegen fajú erdőállományok gyepterületté alakításának lehetősége. Ezáltal a gyenge termőképességű területeken is növelhető a jelölő élőhelyek kiterjedése.

A Vas Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság által rendelkezésre bocsátott talajtérképek alátámasztották Csité László erdőgazdálkodó csertölgyesek telepítésének nehézségeire vonatkozó észrevételét, mely alapján a terv célkitűzéseibe és rekonstrukciós fejezeteibe is beépítésre bekerült a tájidegen fajú erdőállományok gyepterületté alakításának lehetősége.